

Rådet for Socialt Udsatte: **ANBEFALINGER** til regeringens sociale 2020-mål 'Alle skal med'

RÅDET
for
SOCIALT
UDSATTE

Rådet for Socialt Udsatte: Anbefalinger til regeringens sociale 2020-mål 'Alle skal med'

Nødvendig politisk opprioritering

Med de sociale 2020-mål har regeringen givet indsatsen for socialt udsatte en højere prioritet på den politiske dagsorden. Den politiske opmærksomhed er en forudsætning for en ordentlig og respektfuld behandling af socialt udsatte mennesker. Socialt udsatte er hårdt ramt af krisens besparelser på de offentlige budgetter og af reformer af førtidspension, kontanthjælp mv. Kun politisk vilje og handling kan ændre på det forhold – også i økonomisk bedre tider.

Det er uforståeligt, at regeringen ikke har afsat finansiering til realisering af de sociale 2020-mål. Regeringen har ret i, at der er et stort behov for at forbedre indsatsene for socialt udsatte, og at der skal arbejdes med at udvikle kvaliteten, så effekten bliver større, og sektoren forhåbentlig kan 'køre længere på literen'. Men sådanne forbedringer opnås bare ikke uden investeringer – og de skal finansieres. Dertil kommer, at omfanget af indsatsen i dag ikke nær dækker behovene.

Måltal for færre socialt udsatte

I den ideelle verden er udsathed ikke et problem. Udsatte borgere i den virkelige verden er imidlertid en realitet uanset, at det ikke burde være tilfældet i et velfærdssamfund som det danske. Derfor er det vanskeligt at sætte tal på, om det er samfundsmæssigt acceptabelt eller ambitiøst nok at halvere antallet af eksempelvis hjemløse. Det er i øvrigt heller ikke kun af betydning, om indsatsen bliver bedre og derfor nedbringer antallet af socialt udsatte, men også under hvilke forhold socialt udsatte lever i dagens Danmark. Konkrete måltal må derfor ikke være det eneste styringsredskab i udviklingen af indsatsene for socialt udsatte. Den sociale lovgivning i bred forstand gælder også for udsatte.

Behov for årlig opfølgning

Rådet anbefaler, at de sociale 2020-mål monitoreres løbende, for at følge om udviklingen er positiv, og om målene stadig er de mest hensigtsmæssige i forhold til at sikre bedre forhold for socialt udsatte. Der bør udarbejdes en årlig redegørelse om målopfølgningen og afholdes en årlig statuskonference, hvor ministerier, kommuner,

frivillige sociale organisationer m.fl. mødes og drøfter indsatsen. Der mangler i det hele taget en nærmere beskrivelse i forhold til proces omkring 2020-målene, og hvordan de operationaliseres.

Paradokser og problemer med nuværende indsatser

Der er et paradoks i socialt arbejde og sociale indsatser. Metodeudvikling bygger nemlig ofte på at udvikle indsatser, der forbedrer forholdene for mennesker med bestemte og præcise diagnoser og problemstillinger. Diagnoser indgår i mange tilfælde også med stor vægt i beslutningsgrundlaget for visitation til sociale ydelser og bistand. I forhold til forebyggelse er dette en særlig udfordring, når indsatsen skal sættes i værk, før diagnosen er der, og problemerne har vokset sig store og omfattende. For socialt udsatte, der ofte har komplicerede problemer, kan diagnosefokuseringen medvirke til et ensidigt fokus, som hindrer, at der tages udgangspunkt i det hele menneske.

Fokus på udviklingen af evidensbaserede metoder og social progression for den enkelte, kan således komme til at spærre for den helt nødvendige og basale omsorg for socialt udsatte, som ikke passer til metoderne eller ikke kan eller vil indordne sig under metodemanualernes krav. Rådet vil opfordre regeringen til at sikre, at sådanne negative konsekvenser undgås.

Sociale mål kan følges op af mål om fysisk og psykisk sundhed

Rådet for Socialt Udsatte har vurderet 2020-målene som sociale mål og er ikke gået ind i spørgsmålet om mål i forhold til fx behandlingspsykiatrien eller i behandlingen af somatiske sygdomme. Hvis regeringen senere udvider målsætningerne med mål på disse områder, vil Rådet gerne kommentere dem også.

I det følgende er Rådets anbefalinger i forhold til de enkelte målgrupper på området for socialt udsatte voksne.

FATTIGDOM

Det er helt afgørende, at mennesker har muligheder for at forsørge sig selv på et niveau over fattigdomsgrænsen. For de mennesker, der af mange forskellige grunde ikke er i stand til at forsørge sig selv, skal de sociale sikringsydelser (dagpenge, kontanthjælp, pensioner mv.) friholde mennesker fra fattigdom.

Vigtige initiativer er taget for at rehabilitere mennesker, der er på kanten af eller helt uden for arbejdsmarkedet. Førtidspensionsreformens tilgang med ressourceforløb og kontanthjælpsreformens opprioritering af uddannelse til unge er vigtige tiltag. Indsætterne til mennesker med misbrug, ramt af sindslidelse, sygdom og andre vanskelige problemer er centrale elementer i en sådan rehabilitering. Der skal også skabes sammenhæng for den enkelte i de mange indsætter. Det kan den koordinerende sagsbehandler eller sammenhængende mentorforløb være løsningen på, forudsat at vedkommende har en relation til brugeren baseret på tillid og personligt kendskab.

Meget tyder imidlertid på, at det går langsomt i kommunerne med at omstille indsatsen til FØP-reformens intentioner – der var i de første 3 kvartaler af 2013 således kun begyndt 1.500 ressourceforløb ud af forventede 14.600 for hele 2013. Hvis rehabilitering skal blive en vej fra kontanthjælp til beskæftigelse, skal kommunerne være meget mere ambitiøse i forhold til at omstille sig. Som det tegner sig nu, fører reformen til langvarig forsørgelse i kontanthjælpsystemet eller ingen forsørgelse for de mennesker, som ikke er berettiget til kontanthjælp.

Mål for fattigdom i Danmark

Regeringen har fastsat en officiel fattigdomsgrænse, forpligtet sig på at lave en årlig redegørelse for udviklingen i antallet af fattige i Danmark og givet tilsagn om at udvikle indikatorer for afsavn og arbejde med minimumsbudgettet. Det er vigtige bidrag til at udbygge og styrke vores viden om fattigdommens konsekvenser og løbende vurdere robustheden af den officielle fattigdomsgrænse.

Fattigdom afskaffer imidlertid ikke sig selv. Det vil den heller ikke gøre, selv om der skulle komme en stor økonomisk vækst med stor efterspørgsel efter arbejdskraft. Der skal føres en målrettet politik for at mindske og forhindre stigning i fattigdommen. Rådet savner derfor en målsætning på dette område.

Rådet foreslår, at det bliver et socialt 2020-mål, at:

Antallet af mennesker i fattigdom halveres frem mod 2020, så der i 2020 højst er 20.000 fattige i Danmark.

I 2010 var der 42.200, jf. Ekspertudvalget om fattigdom.

Det generelle mål kan suppleres med særlig prioritering af indsatsen i forhold til særlige problematikker, fx en afskaffelse af børnefattigdom og en nedbringelse af overrepræsentationen af fattige, der har eller har haft en psykisk lidelse.

Rådets anbefalinger til tiltag/initiativer ift. fattigdom

- Uddannelseshjælpen til unge mellem 18-29 år og ungeydelsen til 18-24-årige kontanthjælpsmodtagere skal hæves, så ydelserne svarer til de almindelige kontanthjælpsatser.
- Reglerne for individuel boligstøtte til husstande uden børn skal ligestilles med husstande med børn, så reglen om, at boligsikringen til husstande uden børn højst kan udgøre 15 procent af boligudgiften, afskaffes for alle¹.
- Der bør igangsættes en proaktiv opsøgende rådgivning af lejere, som ud fra registrene ikke ser ud til at modtage korrekt boligstøtte².
- Der bør sikres bedre og langt mere tilgængelig rådgivning om omkostningerne ved optagelse af lån – for eksempel skal det på en enkel måde være klart, hvor mange gange man betaler for en vare, hvis den leases eller købes på afbetaling.
- Der skal udvikles forslag til en gældssanering for fattige. Der skal nedsættes et ekspertudvalg, der kan udvikle forslag til en ordning, så også modtagere af langvarig kontanthjælp, ressourceforløb m. fl. kan få gældssanering.
- Bedre regler for akuthjælp til familier, der pga. uforudsete begivenheder er truet på deres velfærd, så hjælpen ydes øjeblikkeligt og uden opsættende sagsbehandling.
- Al relevant lovgivning skal vurderes for konsekvenser for udviklingen i fattigdom.

¹ 15 procent-loftet gælder ikke for førtidspensionister, der modtager pension efter 2003-reglerne og senere.
² Boligselskabernes rådgivning af udsættelsestruede lejere har vist, at 10-15 procent af de berettigede lejere ikke modtager individuel boligstøtte eller modtager for lidt.

HJEMLØSHED

Hjemløshed skyldes typisk en kombination af komplekse sociale problemer. Hjemløse mangler ikke kun en bolig, men er typisk mennesker med svære økonomiske problemer, gæld, manglende socialt netværk, psykisk sårbarhed, misbrug, arbejdsløshed, sundhedsproblemer mv. Indsatsen skal derfor være helhedsorienteret og tage udgangspunkt i det enkelte menneske.

På trods af Hjemløsestrategien i perioden 2009-2013 steg antallet af hjemløse i samme periode – særligt blandt unge. De unge hjemløse er sårbare, men ligner måske ikke umiddelbart hjemløse, og deres sociale problemer er måske skjulte for det blotte øje. Mange er ramt af psykiske lidelser.

Det er vigtigt, at der findes tilbud, som passer til den enkelte hjemløse. Herberger og forsorgshjem er vigtige tilbud, som bør kvalitetsudvikles, og hvor der altid bør være tilstrækkelige pladser til behovet. Der bør dog udvikles andre, særlige tilbud til unge, da et ophold på forsorgshjem og herberg i en tidlig alder sjældent er den rigtige indsats for unge hjemløse.

Antallet af udenlandske hjemløse stiger også, særligt i de store byer. De 'nye' hjemløse udfordrer hjemløseindsatsen, dels fordi de udenlandske hjemløse ifølge den gældende lovgivning ikke kan modtage hjælp i det kommunale hjælpesystem, og dels fordi de som følge heraf benytter sig af de frivillige tilbud, som derfor bliver presset på kapaciteten.

Mål på hjemløseområdet

Regeringens mål på hjemløseområdet i 'Alle skal med' er:

- Antallet af hjemløse i Danmark skal reduceres med mindst 25 procent svarende til et niveau på højst 4.000 personer (tallet for 2011 er: 5.290 personer).
- Andelen af borgere, der vender tilbage til et herberg eller et forsorgshjem inden for det første år efter udskrivning til egen bolig, skal maksimalt udgøre 20 procent (tallet for 2011 er: 31 procent).

4.000 hjemløse er for mange, men hjemløsestrategien viste, at det er svært at knække den negative kurve på hjemløseområdet, fordi tilgangen er stor. Det er med andre ord vigtigt med en langt bedre forebyggende indsats. Samtidig er der fare for, at kontanthjælpsrefo-

rens lavere ydelser for unge og et presset boligmarked udgør betydelige strukturelle barrierer for at reducere antallet af hjemløse.

Rådets anbefalinger til tiltag/initiativer på hjemløseområdet

- Overbelægning på forsorgshjem- og herberger (§ 110-tilbud) skal imødegås ved, at det nødvendige antal pladser til begge køn opretholdes eller etableres. Ophold i nogle områder af landet forlænges unødigt pga. mangel på boliger, der er egnede til hjemløse.
- Tilbud på forsorgshjem- og herberger (§ 110-tilbud) skal udvikles løbende, så den sociale indsats her fastholdes/forbedres.
- Selvmøderprincippet på forsorgshjem- og herberger (§ 110-tilbud) skal bevares. Princippet sikrer, at hjemløse altid har et sted at henvende sig.
- Unge, som er hjemløse eller er i risiko for at blive det, skal sikres særlige målrettede tilbud, så de ikke skal henvende sig på herberger, forsorgshjem, varme-stuer mv. eller være tvunget til at være 'sofasurfere' hos bekendte³.
- Der skal tilvejebringes det nødvendige antal boliger, som kan betales af gruppen.
- Den politiske forpligtelse på statslig og kommunalt niveau, som er udviklet i forbindelse med Hjemløsestrategien, skal fastholdes, ligesom det socialfaglige kompetenceløft, der er en del af strategien, fortsat skal udvikles og udbredes til alle kommuner⁴.
- Kommunernes indsats og fremskridt skal følges tæt, så der hele tiden er fokus på området politisk og forvaltningsmæssigt. Data om kommunernes indsats skal indsamles og offentliggøres. Der skal være oplysninger om både antal modtagere og indsætterne, herunder brugen af metoderne CTI, ICM og ACT med oplysninger om caseload mv.

³ Det bemærkes, at der både ifm. finanslovsaftalen for 2014 samt satspuljeaftalen for 2014 er afsat midler til et løft af indsatsen over for unge, som er hjemløse eller i risiko for at blive det.

⁴ Det bemærkes, at der i forbindelse med satspuljeaftalen for 2014 afsættes midler til udbredelse af erfaringerne fra Hjemløsestrategien.

- Metoderne til forebyggelse af hjemløshed skal forbedres og udvikles med et ambitiøst udviklingsprogram. Forebyggelse af hjemløshed blandt unge bør have en høj prioritet.
- Brugerinddragelsen skal styrkes – brugerne skal inddrages i løsningen af deres boligproblem.
- Der skal vedtages en handlingsplan for bedre hjælp til nødstedte, udenlandske hjemløse med tunge misbrugsproblemer og/eller alvorlige psykiske lidelser, som opholder sig i Danmark uden sociale rettigheder. En øget støtte formidlet gennem de frivillige sociale organisationer kunne være en mulighed.

MISBRUG

Misbrug er for mange socialt udsatte et middel til psykisk at håndtere et udsat liv, men det er også en barriere for at få et bedre liv. Let adgang til en misbrugsbehandling, som misbrugeren oplever som meningsfuld, virksom og derved motiverende, er nødvendigt for at forbedre indsatsen for socialt udsatte.

Misbrugsbehandlingen til socialt udsatte har brug for et løft både i kvalitet og tilgængelighed. Nationale retningslinjer med anvisninger til forpligtende samarbejde på de social- og sundhedsfaglige områder er et middel til en bedre kvalitet. De skal sikre klarhed i ansvarsfordelingen mellem myndigheder og sektorer, sikring af tværfaglighed og koordinering. De faglige metoder og den samlede indsats med motivering, intensiv indsats, efterbehandling og det hele liv med bolig, indkomst, socialt netværk og noget at tage sig til skal fremmes betragteligt. Uddannelse og kompetenceudvikling af behandlere er også en vigtig indgangsvinkel til at nå målene, da der mangler grundlæggende viden om misbrug og misbrugsbehandling på eksempelvis professionsuddannelserne.

Mål på misbrugsområdet

Regeringens mål på stofmisbrugsområdet i 'Alle skal med' er:

- I 2020 skal mindst halvdelen af de stofmisbrugere, der afslutter et behandlingsforløb for stofmisbrug, være enten stoffri eller opleve reduktion i stofmisbruget.
- Frem mod 2020 skal antallet af narkorelaterede dødsfald reduceres og fastholdes på et niveau på højst 200. Det svarer til en reduktion på 30 procent.

Regeringen har endnu ikke opsat målsætninger på alkoholbehandlingen.

I forhold til det første mål på stofmisbrugsområdet om en forøgelse af behandlingseffekten på mindst 50 procent i 2020 finder Rådet det vigtigt at pointere, at ambitionen om bedre effekt af behandlingen skal gælde i forhold til alle forskellige undergrupper af misbrugere. De mest belastede misbrugere skal have en bedre indsats.

For de mest udsatte misbrugere er misbrugsbehandling ofte en langstrakt proces med behov for indsatser af varierende type og intensitet. Et mål om et bedre liv bør

derfor være et grundelement i indsatsen og ses som en langsigtet proces, som ofte fordrer flere indsatsperioder med relevante opfølgende elementer.

Målet om en reduktion af de narkorelaterede dødsfald til et niveau på højst 200 er ikke ambitiøst nok. Seneste statistik over narkotikarelaterede dødsfald for 2012 viser, at der allerede er sket et markant fald fra 285 i 2011 til 210 i 2012.

Rådet foreslår, at de samlede mål på misbrugsområdet bliver:

- 75 procent af gruppen af socialt udsatte med et stof- og/eller alkoholisbrug skal opleve, at de får et reelt tilbud om en individuel og helhedsorienteret behandlingsindsats (både den medicinske og psykosociale), med fokus på øget livskvalitet og personlig og social mestring. (Indikator skal udvikles og baseline indsamles).
- I 2020 skal mindst halvdelen af de stofmisbrugere, der afslutter et behandlingsforløb for stofmisbrug, være enten stoffri eller opleve reduktion i stofmisbruget. (Tallet for 2011 var 31 procent.)
- Narkorelaterede dødsfald skal falde markant til under 100 frem til 2020. (Tallet for 2012 var 210.)

Rådets anbefalinger til tiltag/initiativer på misbrugsområdet:

- Der skal udarbejdes retningslinjer for faglige kompetencer i tilbud om misbrugsbehandling, efteruddannelsen opprioriteres, og der arbejdes for øget viden på misbrugsområdet bl.a. på professionsuddannelserne.
- Der sikres pladser på krisecentre eller særlige krisecentre for voldsramte kvinder i misbrug i alle regioner.
- Alle kommuner skal tilbyde omsorgsbetonede indsatser til misbrugere i form af væresteder, opsøgende sundhedsbehandling mv., og regionerne skal tilbyde socialsygeplejersker.

- Der skal gennemføres en national brugertilfredshedsundersøgelse af misbrugsbehandlingen.
- Der skal oprettes en tilfredshedsbank for brugere, hvor de kan udveksle erfaringer med de forskellige behandlingstilbud.
- Der skal etableres et frikaldsnummer til socialt udsatte misbrugere og andre socialt udsatte, så de altid kan komme i kontakt med de relevante sociale myndigheder, selv om de ikke har mere taletid på mobilen.

MENNESKER MED PSYKISKE LIDELSER

En psykisk lidelse giver ofte øgede udfordringer med at gennemføre en uddannelse, sygemeldinger, arbejdsløshed og stigmatisering. Mennesker ramt af en psykisk lidelse har en øget risiko for at få problemer med misbrug, hjemløshed, prostitution, fattigdom, mangel på sociale netværk, og dermed for at blive socialt udsat⁵. Personer over 30 år, der har eller har haft en psykiatrisk diagnose, udgør fx 21 procent af gruppen af fattige og er dermed klart overrepræsenterede.

Med den store risiko for at blive samfundsmæssigt ekskluderet er det vigtigt, at de, som i en periode af deres liv har brug for hjælp, får den rigtige og kvalificerede hjælp i tide. Det gælder både for de mennesker, der er i fare for at blive samfundsmæssigt ekskluderet af samfundet, og for dem, der skal reetablere et liv som en del af samfundet.

I dag ved vi, at selv alvorlige psykiske lidelser ikke behøver at være en varig tilstand, men at de fleste kan komme sig. Derfor er det nødvendigt, at alle med en sindslidelse får en tilstrækkelig hjælp, gerne inden den udvikler sig, og inden indlæggelse og diagnosticering på psykiatrisk hospital bliver en realitet. Hvis det aligevel bliver nødvendigt med en indlæggelse, er det vigtigt, at behovet for hjælp mødes med et ligeværdigt mellemmenneskeligt perspektiv og ikke med metoder, der indbefatter tvang.

Mål på området for sindslidende

Ved offentliggørelsen af de sociale 2020-mål var Psykiatriudvalgets rapport endnu ikke udkommet, og fastlæggelse af mål afventede udvalgsrapporten. Regeringen har endnu ikke fremsat 2020-mål for området for sindslidende, men der er i forbindelse med finanslovsaftalen for 2014 samt satspuljeaftalen for 2014 udtrykt enighed om at arbejde for en halvering af tvang i psykiatrien, i tråd med Psykiatriudvalgets forslag om at opsætte mål for markant og varig nedbringelse af tvang. Derudover er der finansiering af en række af forslagene fra Psykiatriudvalget. Det er positivt.

Det bør være en målsætning, at færre mennesker med

⁵ Rockwool Fondens undersøgelse 'Et liv i periferien' viser, at svær psykisk sygdom er en risiko for reduceret samfundsdeltagelse og udsathed.

en psykisk lidelse bliver samfundsmæssigt ekskluderet og i stedet oplever at have netværk, kunne gennemføre en uddannelse, få arbejdsmarkedstilknøytning, undgår fattigdom/lav indkomst, ikke bliver mere kriminelle og ikke får sygdomme/dør tidligere end den øvrige befolkning⁶. Hvis disse forhold forbedres, vil det højst sandsynligt afspejle sig i en bedre livskvalitet og en lavere overdødelighed.

Det er også nødvendigt at vende udviklingen i det voldsomt stigende antal foranstaltningssdomte. Dette område er ikke i tilstrækkeligt omfang belyst af Psykiatriudvalget, og der mangler endnu analyser, der gør det muligt at opstille relevante mål for, hvordan udviklingen skal vendes. Undersøgelser, der kan kortlægge området, bør derfor prioriteres i nærmeste fremtid.

Rådet foreslår, at det bliver sociale 2020-mål, at:

- Tvang i psykiatrien reduceres med 50 procent.
- Overdødeligheden for mennesker med psykisk sygdom reduceres med 25 procent.
- Færre mennesker med psykiske lidelser ekskluderes fra samfundet. Andelen af mennesker ramt af psykiske lidelser med tilknytning til arbejdsmarkedet eller i uddannelse fordobles.

Rådets anbefalinger til tiltag/initiativer på området for sindslidende

- Alle kommuner bør give deres borgere adgang til akuttillbud. Tilbuddet skal være bemanded med kvalificeret personale, der kan tage imod døgnet rundt, og som dermed også kan tilbyde overnatning⁷.
- Mulighed for "peer-to-peer", hvor personer, der selv har været sygdomsforløb igennem, medvirker i behandling af andre psykisk syge, fx i forhold til fremskudt kontakt, skal udvides og udvikles.

⁶ Rockwool Fondens har i 'Et liv i periferien' allerede gennemført målinger på de nævnte parametre.

⁷ Det bemærkes, at der i forbindelse med satspuljeaftalen for 2014 afsættes midler til udbredelse af sociale akuttillbud i kommunerne, hvor mennesker med en psykisk lidelse, der bor i egen bolig selv kan henvende sig for at få akut overnatning, omsorg og støtte.

- De aller mest udsatte borgere, der har en kompleks sammensætning af problemer, skal tilbydes et personligt ombud⁸, de har en relation til, og som kender deres baggrund og udfordringer.

- Mennesker med en psykisk lidelse og et misbrug af alkohol eller stoffer skal have ret til en integreret behandling af den psykiske lidelse og misbruget. Rettigheden kan evt. implementeres på samme måde som gældende for somatiske patienter.

- Antallet af mennesker med alvorlige psykiske lidelser, der har en tilknytning til arbejdsmarkedet, skal fremmes ved:
  - Sociale klausuler ved offentlige udbud af opgaver.
  - Partnerskaber mellem virksomheder og kommunale rehabiliteringscentre/jobcentre.
  - Gennemskuelige vilkår og rammer for socialøkonomiske virksomheder (som det er foreslået af Udvalget for socialøkonomiske virksomheder).
  - Oplysningsvirksomhed om arbejdspladser forpligtelse til efter gældende lovgivning at foretage rimelige tilpasninger til den enkeltes grad af og form for psykosocialt handicap.
  - Sammentænkning af beskæftigelse og social indsats.
  - Fleksibel aktivering, som kan gennemføres, når borgeren er i stand til det.

- For at uddannelsesinstitutioner er ansvarsbevidste og fagligt kvalificerede til at håndtere studerende med udfordringer og psykiske lidelser, skal de:
  - Formulere en politik for, hvordan studerende med kriser kan spottes og få tilbudt kvalificeret hjælp, således at de får støtte i tide og dermed undgår at droppe ud af studierne.
  - Have et åbent, anonymt tilbud om psykologsamtaler for elever på ungdomsuddannelserne⁹

- Regeringen skal tilrettelægge rammerne for flexuddannelsen, så psykisk sårbare og udsatte unge får mulighed for at drage nytte af ordningen.

- For at få viden om psykofarmakas bivirkninger og dermed risici for utilsigtede dødsfald skal undersøgelser og forskning inden for feltet prioriteres.

⁸ Et personligt ombud er fagperson, der støtter brugeren i at træffe egne beslutninger om eget liv og fungerer som personlig rådgiver, hjælper med at formulere ønsker og krav til indsats og støtter brugeren i at koordinere indsats fra forskellige instanser.

⁹ Social, Børne- og Integrationsministeriet har støttet et puljeprosjekt, hvor der blev tilbudt psykologhjælp til psykisk sårbare unge, som har opnået gode resultater.

PROSTITUTION

Tilbuddene til mennesker i prostitution er for tilfældige og afhængige af bopælskommunen, sagsbehandleren, eller hvilke NGO'ere, der arbejder i nærheden. Det gør tilbuddene og indsatsen alt for svingende i kvalitet. Der bør udarbejdes nationale retningslinjer, der gør det klart, hvilke krav forskellige instanser skal leve op til. Mennesker i prostitution vil lettere kunne påkalde sig deres ret, og det vil være nemmere for sagsbehandlere at vide, hvilke tilbud de kan og skal tilbyde i en bestemt situation.

En national strategi på området bør vedtages så snart som muligt – og når det nuværende projekt 'Exit Prostitution' afslutter i 2015, skal de gode og evidensbaserede erfaringer herfra inkorporeres i strategien. Der skal nedsættes et udvalg til udarbejdelse af forslag til strategien. Udvalget bør have repræsentanter fra de relevante ministerier som fx Social-, Sundheds-, Undervisnings-, Beskæftigelses- og Justitsministeriet, et bredt udsnit af NGO'ere, mennesker i prostitution og fagpersoner. Det er meget vigtigt, at strategien rummer differentierede retningslinjer for de forskellige grupper af mennesker i prostitution alt efter de forskellige behov og ønsker.

Det er også vigtigt at have for øje, at en del mennesker med prostitutionserfaring kan have senfølger af livet i prostitution, selv om de er stoppet. Denne gruppe mennesker skal også have adgang til en god social indsats.

Mål på prostitutionsområdet

Regeringen har endnu ikke fremsat mål for prostitutionsområdet i dets sociale 2020-mål. Rådet for Socialt Udsatte vurderer imidlertid, at det er så vigtigt et område, at der bør sættes mål for det.

Prostitutionsområdet og mennesker i prostitution er og har ofte meget komplekse problemer. Udover prostitutionen kan der være problemer med vold, misbrug, fysisk og psykisk sygdom, økonomi eller sociale netværk ligesom nogle mennesker er tvunget ud i prostitution. Rådet for Socialt Udsatte mener, at der på prostitutionsområdet i højere grad skal sættes ind med tiltag, der tager højde for de komplekse problemer. Indsatserne skal kombinere sociale, sundhedsmæssige, beskæftigelses- og uddannelsesrettede tiltag mv.

Rådet foreslår, at det bliver sociale 2020-mål, at:

- Alle mennesker i prostitution, som har brug for hjælp, skal opleve, at der eksisterer tilbud, der kan hjælpe dem.
- Antallet af mennesker i prostitution reduceres via en helhedsorienteret indsats til højst 2.000 personer i 2020.
- Livskvaliteten for mennesker i prostitution, som ikke ønsker at forlade prostitution, skal forbedres.

I forhold til det første mål findes der kun tal for, hvor mange personer i den gruppe, der ønsker at forlade prostitution, der oplever, at der findes relevant hjælp (hvilket kun er 6 procent ifølge SFI, 2011.) Der findes ingen tal for, hvor mange personer i hele gruppen, kvinder og mænd, (uanset om man ønsker at forlade eller forblive i prostitution), der oplever, at der findes relevant hjælp. Det skal der indhentes tal på, så man fremadrettet kan måle på, om udviklingen går i den ønskede retning.

I forhold til det sidste mål findes der ingen tal, der viser, hvor høj eller lav livskvalitet mennesker i prostitution i Danmark oplever. Det skal der indhentes tal på – og til måling af livskvaliteten foreslår Rådet, at man bruger WHO's standardskema WHO5 om livskvalitet.

Rådets anbefalinger til tiltag/initiativer på prostitutionsområdet

- Der bør udarbejdes en national strategi om prostitution
- Der skal sikres individuelle og helhedsorienterede indsatser for hvert enkelt menneske i prostitution.
- Der skal være frit lejde for mennesker, der ønsker at forlade prostitution.
- Der skal altid være tilbud til mennesker i prostitution med et misbrug, hvor de får lov at være, selvom de har et misbrug.
- Målgruppen skal sikres den nødvendige akutte hjælp i form af væresteder og/eller rådgivningstjenester, der har åbent døgnet rundt.

- Mennesker, der har været i prostitution, og som oplever senskader, har brug for bedre tilbud i forhold til de problemer, de slås med. Det er svært at kvantificere, hvor mange det drejer sig om, men denne målgruppe har også brug for at opleve, at der eksisterer relevante tilbud for dem svarende til de tilbud, som mennesker i prostitution skal modtage (mål 1.) Der er i den forbindelse også brug for mere kvalificeret viden om følgerne af senskader.
- Der skal sikres den nødvendige (efter)uddannelse til fx sagsbehandlere og pædagoger om prostitution.
- Der skal sikres forebyggende indsatser i form af oplysning i folkeskolen om seksualitet, grænser og prostitution.
- Ydelsesniveauet for uddannelseshjælpen og ungeydelsen skal hæves, så det dækker et minimumsbudget, så de lave ydelser ikke skubber unge ud i økonomiske problemer, hvor prostitution bliver en løsning (se mere i afsnittet om fattigdom).
- Der skal ske en løbende opdatering af Socialstyrelsens eksisterende vidensbank om prostitution.

